

РОЛЬ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

А. Л. Шуляр, провідний фахівець відділу
міжнародного співробітництва
Житомирський національний агроекологічний університет

Продовольча безпека держави – це ступінь забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування вітчизняного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні і поліпшенні середовища проживання [9].

Важливою компонентою забезпечення продовольчої безпеки є досягнення повноцінного і збалансованого рівня харчування населення за рахунок споживання високоякісних та безпечних продуктів харчування [7]. А тому актуальність проблеми забезпечення продовольчої безпеки не знижується ні зі зміною світової політичної системи, ні з науково-технічним поступом світової цивілізації [9].

Інтеграція України у світовий економічний простір ставить нові вимоги до розвитку національної економіки, вимагає врахування сучасних тенденцій глобалізації товарних ринків. У цих умовах актуальним є формування такої моделі продовольчої безпеки, яка сприятиме забезпеченню країни безпечними та якісними продуктами харчування, стабільності вітчизняного виробництва продуктів харчування, обсяги якого будуть достатніми для забезпечення продовольчої незалежності держави [7]. Органічна продукція, яка нині набуває все більшої популярності, здатна забезпечити попит населення на високоякісні та безпечні продукти харчування і, таким чином, вирішити питання забезпечення продовольчої безпеки України.

Перше в Україні органічне господарство ПП «Агроекологія» (Полтавська обл.) засноване Семеном Антонцем. Його спеціалізація – виробництво зернових, бобових, технічних культур, а також молока і м'яса. Ще у далекому 1976 р. господарство було базовим з виробничої перевірки ґрунтозахисних технологій вирощування культур, заходів із розширеного відтворювання родючості ґрунтів в Україні. Тут відмовились від застосування плугів та внесення хімічних засобів захисту рослин та мінеральних добрив. 1999 р. – це початок у господарстві сертифікації на відповідність органічним стандартам, 2001 р. – перший етап експорту органічних зернових в ЄС [2].

Це свідчить про певний досвід виробництва органічної продукції в нашій державі, адже у даний час Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва [3].

Органічне сільське господарство, зокрема, органічне тваринництво, надає можливість якісно нового розвитку аграрного сектора України, а також забезпечує не тільки продовольчу безпеку, але і нешкідливість харчових продуктів з найменшим несприятливим впливом на навколишнє середовище. Тому виробництво органічної продукції покликане досягти екологічного балансу шляхом розробки систем ведення сільського господарства, створення середовища проживання і підтримки генетичного та сільськогосподарського різноманіття [6].

В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави [3].

За даними IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements – Міжнародна Федерація органічних сільськогосподарських рухів) частка споживання органічної продукції у загальному обсязі в найближчі роки в Україні становитиме 12,9 %, а за видами органічної продукції ситуація на ринку органічних продовольчих товарів складатиметься таким чином:

- фрукти і ягоди – 24,90 %;
- молоко і сир – 17,40 %;
- овочі картопля – 14,60 %;
- яйця – 12,60 %;
- хліб і хлібопродукти – 11,80 %;
- цукор і мед – 11,60 %;
- м'ясо і м'ясопродукти – 10,60 %;
- олія і жири – 6,50 % [6].

Тобто, найвища частка споживання органічної продукції припадатиме на групу фруктів і ягід, найнижча – на олію та жири. Проте, якщо сумувати продукти тваринного походження, то сумарний їх відсоток складе 40,6 (молоко і сир, яйця, м'ясо і м'ясопродукти), не враховуючи меду, який тут подано у групі з цукром.

При цьому варто пам'ятати, що продукція тваринного походження – це цінні, незамінні й основні продукти харчування. Вони покривають 60-65 % потреб у білках, третину всіх калорій у харчовому раціоні людини. Крім того, враховуючи, що серед чинників, які формують здоров'я людини, на харчування припадає 40-45 % [1], то

значення органічної продукції та сировини тваринного походження у забезпеченні продовольчої безпеки України важко переоцінити.

Тенденція щодо зростання виробництва української продукції з логотипом «органік» підтверджується офіційними статистичними оглядами IFOAM [3]: якщо в 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», то в 2016 р. нараховувалось вже 390 сертифікованих органічних господарств.

Крім того, в Україні функціонує проект «Розвиток органічного ринку в Україні», що фінансується Швейцарською Конфедерацією через Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO) та впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL – Forschungsinstitut für biologischen Landbau, Швейцарія) у співпраці з основними учасниками сектору в Україні та Міністерством аграрної політики та продовольства України. Загальною метою проекту є стимулювання зростання малих та середніх підприємств українського органічного харчового сектору через розвиток органічних та регіональних виробничо-збутових харчових ланцюгів, що дозволить посилити конкурентоспроможність українського органічного сектору [4].

За даними менеджера проекту «Розвиток органічного ринку в Україні» Наталії Прокопчук розподіл операторів органічного виробництва за областями України, окрім Луганської області та АР Крим, станом на 01.06.2016 р. виглядав так – рисунок 1 [5].

Лідерами за кількістю операторів органічного виробництва в Україні були Київська й Одеська області: 36 і 28 відповідно. При цьому у Київській області 22 із 36 операторів – це сільгоспвиробники, в Одеській таких 18 із 28 операторів. У Харківській і Херсонській областях працює відповідно 18 і 17 операторів органічного виробництва.

Львівська, Хмельницька, Вінницька, Житомирська, Чернігівська, Кіровоградська області мають по 11-14 операторів, Волинська, Рівненська, Полтавська, Черкаська, Дніпропетровська, Запорізька – по 6-10 операторів органічного виробництва. Найменше «органічних» операторів зафіксовано у Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Тернопільській, Миколаївській, Сумській, Донецькій областях – до п'яти.

ORGANIC MAP OF UKRAINE

ОРГАНІЧНА КАРТА УКРАЇНИ

Status
01. 06. 2016

Станом на
01. 06. 2016

Рис. 1. Органічна карта України: кількість операторів органічного виробництва [5]

Євген Милованов, голова Правління Федерації органічного руху України, зазначив у своїй доповіді на засіданні Круглого столу «Органічне виробництво – пріоритетний напрямок аграрного сектору України», що частка сертифікованих органічних угідь до загальної площі сільськогосподарських угідь України у 2016 році вже перевищила 1,0 % [2], а це є запорукою розвитку органічного тваринництва.

У своєму виступі на даному заході директор Департаменту землеробства та технічної політики в АПК Міністерства аграрної політики та продовольства України В. М. Топчій відзначив, що стратегічним напрямком розвитку аграрного сектору на період до 2020 року є збільшення основних індикативних показників розвитку органічного виробництва, а саме: зростання частки сільськогосподарських угідь, сертифікованих відповідно до органічних стандартів у 2020 р. – до 2,7 %; збільшення кількості сертифікованих органічних товаровиробників, що займаються виробництвом молока, овочів, фруктів до 2020 р. не менше, як у 2,5 рази [8].

Для нашої держави, яка має значні площі високопродуктивних земель, це відкриває можливість у недалекому майбутньому стати одним з європейських лідерів у виробництві екологічно безпечних продуктів харчування [6].

Перелічені фактори створюють позитивні передумови для розвитку органічного сільськогосподарського виробництва продукції тваринного походження на території України. Загальновідомо, що вирішення продовольчої проблеми залежить не тільки від кількісного забезпечення населення продуктами харчування, але великою мірою від їх якості [7]. Тому тенденція щодо зростання виробництва української продукції з логотипом «органік» сприятиме вирішенню завдань продовольчої безпеки нашої держави.

Література

1. Зубар Н. М. Основи фізіології та гігієни харчування [Електронний ресурс] : підруч. / Н. М. Зубар. – К. : ЦУЛ, 2010. – Режим доступу : <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Zubar.pdf>.

2. Милованов Євген. Значення та місце української органічної продукції в Україні та на світовому ринку [Електронний ресурс] / Євген Милованов // Органічне виробництво – пріоритетний напрямок аграрного сектору України. – Режим доступу : https://www.dropbox.com/s/z97mh3g3p1emikp/Eugene_Mylovanov.pdf.

3. Органік в Україні. Федерація органічного руху України [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http : // organic. com. ua / uk / homepage / 2010-01-26-13-42-29](http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29).

4. Проект «Розвиток органічного ринку в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www. ukraine. fibl. org / ua / ua-a-p.html](http://www.ukraine.fibl.org/ua/ua-a-p.html).

5. Прокопчук Наталія. Головні акценти задля розвитку органічного ринку в Україні [Електронний ресурс] / Наталія Прокопчук // Органічне виробництво – пріоритетний напрямок аграрного сектору України. – Режим доступу : [https : // www. dropbox. com / s / iq1c8en4icbb0tc/Natalie_Prokopchuk.pdf](https://www.dropbox.com/s/iq1c8en4icbb0tc/Natalie_Prokopchuk.pdf).

6. Сахненко А. С. Органічне тваринництво в Україні [Електронний ресурс] / А. С. Сахненко. – Режим доступу : [http : // dspace. nuft. edu. ua / jspui / bitstream / 123456789/20924/1/4.pdf](http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20924/1/4.pdf).

7. Сіднева Ж. К. Продовольча безпека України в умовах світової глобалізації [Електронний ресурс] / Ж. К. Сіднева. – Режим доступу : [http : // dspace. nuft. edu. ua / jspui / bitstream / 123456789 / 15792 / 1 / 17.sidneva.pdf](http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15792/1/17.sidneva.pdf).

8. Топчій В. М. Розвиток органічного сектору в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Топчій // Органічне виробництво – пріоритетний напрямок аграрного сектору України. – Режим доступу : [https : // www. dropbox. com / s / 7bn 8hmkmuda 5hxd / Volodymyr_Topchiy.pdf](https://www.dropbox.com/s/7bn8hmkmuda5hxd/Volodymyr_Topchiy.pdf).

9. Ульяновченко А. В. Продовольча безпека – основа національної безпеки держави [Електронний ресурс] / А. В. Ульяновченко, Н. В. Прозорова. – Режим доступу : [http : // congressworld. com. ua / blog_article.php?id=5](http://congressworld.com.ua/blog_article.php?id=5).